

УДК 339.72:004

DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V35(2022)-03

Баришевська І. В., кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

ORCID: 0000-0003-3851-160X

e-mail: Baryshevskaiv@mnau.edu.ua

Мельник О. І., кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

ORCID: 0000-0001-8639-7755

e-mail: melnikoi@mnau.edu.ua

Кугляр А. А., здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

ORCID: 0000-0003-4724-3950

e-mail: kuglyar05@gmail.com

Світовий ринок цифрових платежів

Анотація. Глобальні світові процеси цифровізації сприяли світовому переходу до цифрових платежів. Платіжні системи продемонстрували, що вони надійні та довговічні, і продовжують користуватися високим рівнем довіри з боку населення. Однак світова криза, яка розпочалась у 2020 році призвела до зниження загального обсягу транзакцій. Доведено, що всім суб'єктам в екосистемі цифрових платежів необхідно швидко розвиватися та адаптуватися в цьому напрямі, щоб сприяти відновленню та формувати появу нової норми у платіжних засобах. У статті розглянуто обсяг світового ринку цифрових платежів, визначено передові країни, що розвиваються за цим напрямом. Наведено графік чисельності користувачів мобільними платежами у розрізі країн світу. Визначено регіон, який буде домінувати на ринку цифрових платежів у найближче десятиліття. Наведено основні новітні платіжні засоби, що активно використовуються на світовому ринку цифрових платежів та визначено основні тенденції, що сприяли зростанню цифрових платежів.

Ключові слова: ринок; розвиток; платіжні засоби; цифровізація.

Inna Baryshevska, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine

Olha Melnyk, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine

Anna Kuhlyar, applicant of higher education, Mykolayiv National Agrarian University, Mykolaiv, Ukraine

Worldwide Digital Payment Market

Abstract. Introduction. Information Technology has revolutionized various aspects of our lives; in particular, it provided an easy way to make digital payments. Common people have started shifting from traditional payment system to digital payment systems that provide safety, security and convenience. Thanks to the giant technological advances in smartphones and easy access to the Internet, the Ukrainian market began to accept digital payments. Changes in consumer preferences and technological innovation have fueled competition in the private sector and the diversity of payments. Global digitalization processes have contributed to the transition of the world's transition to digital payments. Payment systems have proven to be reliable and durable, and continue to enjoy a high level of trust from the public. However, the global crisis that began in 2020 led to a decrease in the total volume of transactions. All actors in the digital payments ecosystem need to evolve and adapt quickly in this direction to facilitate the recovery and shape the emergence of a new normal in payments.

Purpose. Defining the current state of digital payments in the world. Consideration of the latest means of electronic payment.

Results. Considered payment systems in Ukraine and the growth of the digital payments market in the world. The Law of Ukraine about Payment Services was considered. Identified the leading countries in the digital payments market. Give the graph of the number of mobile payment users by country of the world. Defined the region that will dominate the digital payments market in the coming decade has been. Considered the growth of instant payments in the world.

Conclusions. Highlighted the main modern means of payment, which are already used in the global market of digital payments. Specified four main trends that contributed to the development of payment systems are.

Keywords: market; development; means of payment; digitization.

¹Стаття надійшла до редакції: 20.10.2022

Received: 20 October 2022

JEL Classification: G21; G35.

Постановка проблеми. У сучасному світовому просторі цифрові технології є найдинамічнішою сферою за показниками власного розвитку. Розвиток цифрових технологій позитивно впливає як на систему державного управління, забезпечуючи більшу прозорість влади та ефективніше електронне урядування, так і на економічне зростання – розширення ринків, зокрема середовища електронної комерції, розвиток конкуренції, створення нових умов для розвитку бізнесу, ширші можливості для задоволення інтересів споживачів. Поряд з цим, відбувається стрімкий розвиток платіжних технологій, який прискорює процеси розробки нових способів оплати. Світова спільнота користувачів вже освоїла мобільні платіжні програми та QR-коди, онлайн-покупки, криптоплатежі, інтернет-банкінг, мобільні гаманці. Відтак, дана тематика є важливою для розуміння подальших трансформацій платіжних систем під впливом інноваційного розвитку і новітніх технологій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У сучасній економічній літературі питання формування, функціонування та окремі аспекти розвитку платіжних систем досліджувалися рядом науковців. М. Євдокімовою визначено особливості функціонування платіжних систем в Україні, нововведення, які покращили якість та ефективність здійснення платежів, а також акцентовано увагу, що основним недоліком електронних платежів є їх низька захищеність. Р. Содома, О. Агрес, Т. Шматковська приділяли свою увагу питанням рівня безпеки платіжних систем України, досліджували ринок платіжних систем та визначили заходи підвищення рівня їх безпеки. Абдулмунм Сааді зосереджує свою увагу на нових сучасних інформаційних технологіях у сфері електронних платежів, виокремлює основні переваги їх застосування. Хуррам Аджаз Хан і Мохаммед Анам Ахтар вивчали прямий і непрямий вплив електронної платіжної системи на фінансове задоволення клієнтів. Анджан В. Такор займався дослідженням інновацій в платіжних системах.

Розглянуті дослідження щодо функціонування, розвитку та цифровізації платіжних систем свідчить про багатоаспектність даного питання. Всі ці питання є актуальними в сучасному світі та потребують подальшого дослідження у зв'язку з випуском нових цифрових способів платежів.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є визначення сучасних тенденцій розвитку ринку цифрових платежів у світі.

Основні результати дослідження. У всьому світі створення та впровадження цифрових платіжних рішень є результатом різноманітних потреб, екосистема цифрових платежів керується трьома визначальними факторами: технологією; попитом

клієнтів; нормативами. Карантинні обмеження під час пандемії та запровадження воєнного стану пришвидшили процеси переходу громадян у бік безготівкових розрахунків, зокрема в Інтернеті. Українці активніше переходять на безготівкові платежі та частіше користуються послугами електронної комерції. Водночас зберігається тренд зростання популярності безконтактних платіжних інструментів та розрахунків з ними [2].

Платіжні послуги є критично важливими факторами фінансової доступності. У країнах, що розвиваються, вони часто є першою точкою доступу споживачів до офіційних фінансових послуг. Конкурентоспроможна в усьому світі технологія електронних платіжних послуг (ЕПС) надає особам, особливо людям з низькими доходами та віддалених верств суспільства, легший, дешевший і безпечніший доступ до фінансових послуг.

Законодавство України в розрізі фінансових технологій стрімко розвивається. У 2022 році набрав чинності Закон України «Про платіжні послуги» [1], що обумовлює новий етап у фінансовому бізнес-середовищі України та його регулюванні. Закон передбачає рамки функціонування та регулювання сучасних фінансових технологій, включаючи електронні гроші, платіжні мережі та цифрові валюти центрального банку (CBDC) на території України. Цей закон має на меті підвищити рівень безпеки та ефективності надання фінансових послуг шляхом приведення його у відповідність до аналогічних законів Європейського Союзу.

Згідно з цим законом, основна регуляторна функція у сфері платіжних послуг покладається на Національний банк України, який видаватиме учасникам ринку ліцензії на їхню діяльність. У даному законі прописуються нові види платіжних послуг, серед яких варто виокремити послугу з випуску електронних грошей та проведення платіжних операцій з ними, включаючи відкриття та обслуговування електронних гаманців. Це свідчить про готовність держави до розвитку цифрових платіжних систем в Україні.

В Україні набули популярності такі системи інтернет платежів як [3]: LiqPAY, Portmone, FONDY, ОщадБанк. Ці сервіси забезпечують проведення переказів через велику кількість каналів. Для інших країн також розроблені інші види підключення до систем: Easyra, PAYPAL, Stripe, Paylike, WebMoney, безготівкові платежі. Варто зазначити, що у 2022 році PayPal запрацював і в Україні.

Ринок цифрових платежів розвивається швидкими темпами. Це пов'язано зі збільшенням використання смартфонів та Інтернету. Крім того, зростає кількість людей, які використовують цифрові методи оплати (рис. 1).

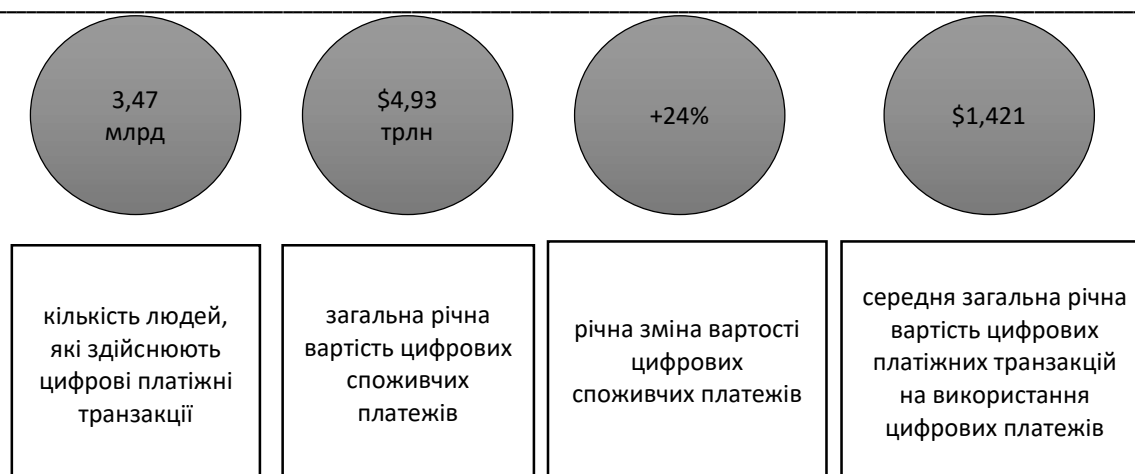

Рисунок 1 – Розмір та зростання ринку цифрових платежів станом на січень 2021 р.

Джерело: сформовано авторами за матеріалами [6]

Більшість американців використовують цифрові платежі, які включають онлайн-покупки через вебпереглядач або в додатку, розрахунок у магазині за допомогою мобільного телефону та/або QR-коду та платежі між особами (P2P).

У 2022 р. не лише проникнення цифрових платежів зросло до 89 %, але й частка респондентів, які повідомляють про використання двох або більше форм цифрових платежів, зросла ще швидше – з 51 % у 2021 р. до 62 відсотків. Покупки в програмі та однорангові (P2P) демонструють найбільші переваги, у багатьох випадках спираючись на наявне використання онлайн-платежів (все ще провідний варіант цифрового використання, яким користуються 69 % споживачів).

Обсяг глобального ринку цифрових платежів у 2021 р. оцінювався в 68,61 млрд. дол. США, і очікується, що з 2022 по 2030 рр. він зростатиме на 20,5% у середньому за рік. Зростання переваг клієнтів щодо платежів у реальному часі в усьому світі є одним із головних чинників зростання ринку. Згідно зі статистикою, наданою McKinsey & Company, у 2020 р. в Індії було зареєстровано 25,6 мільярда транзакцій у режимі реального часу, що на 70% більше, ніж у 2019 році. Збільшення використання мобільних гаманців можна пояснити значним зростанням використання платежів у режимі реального часу в країні [4].

Наприклад, у жовтні 2021 р. у Великобританії Управління казначейства та фінансового контролю (FCA) підвищило ліміт безконтактних платежів з 50,92 дол. США до 113,16 дол. США. Раніше цей ліміт було збільшено FCA з 33,95 дол. США до 50,92 дол. США у квітні 2020 р. через COVID-19 заходи для зменшення контакту між платіжними терміналами

та покупцями. Дедалі ширше впровадження мережі 5G у всьому світі також сприятиме зростанню ринку. Потужне мережеве з'єднання дозволяє людям легко здійснювати платежі та купувати продукти онлайн за допомогою мобільних пристроїв. Розширене підключення 5G також допомагає постачальникам послуг цифрових платежів ефективніше впроваджувати заходи запобігання шахрайству. За даними GSM Association, до 2025 року очікується, що мережа 5G охопить майже одну третину населення світу.

В Австралії, яка стала першою за історією успіху в застосуванні функції «платити натисканням», транзакції цифрових гаманців зросли до 90 % з березня 2020 р. по березень 2021 р. – до цього моменту 40 % сумарного безконтактного обсягу надходили через цифрові гаманці. В Індонезії вартість транзакцій з електронними грошима зросла майже на 39 % між 2019 і 2020 роками, головним чином завдяки збільшенню впровадження цифрових технологій.

Зростання миттєвих платежів значно відрізнялося в різних країнах – від Сінгапуру (58 %) до Сполученого Королівства (17 %). Азійсько-Тихоокеанський регіон продовжує лідирувати в платежах у реальному часі: Індія зареєструвала 25,6 млрд транзакцій у 2020 р. (збільшення на 70 % порівняно з 2019 р.), за нею йдуть Китай і Південна Корея. Функціональність у режимі реального часу також сприяла прийняттю мобільного гаманця в Бразилії, яка представила свою національну систему платежів у реальному часі PIX [6]. Використання цифрових платіжних сервісів у країнах світу доволі нерівномірне (рис. 2).

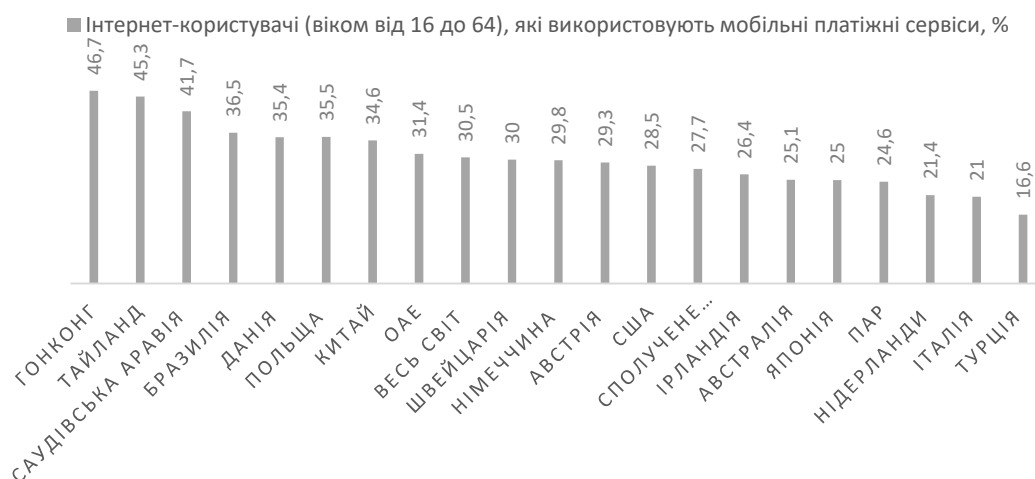

Рисунок 2 – Чисельність інтернет-користувачів, які використовують мобільні платіжні сервіси станом на січень 2021 р.

Джерело: сформовано авторами за матеріалами [6]

Азійсько-Тихоокеанський регіон, на нашу думку, домінуватиме на ринку цифрових платежів у найближче десятиліття через швидке зростання кількості користувачів смартфонів у таких густонаселених країнах, як Індія та Китай. Споживчі вподобання розвиваються та переходять у бік цифрових та електронних засобів ведення. Крім того, уряди в регіоні агресивно просувають цифрові методи оплати. Уряд, і RBI спонукають та розвивають Індію в бік менш готівкової економіки, заохочуючи людей переходити від готівки до електронних платежів для всіх операцій. Цифрові платежі забезпечують підзвітність у всіх транзакціях. Оскільки все записується в цифровому вигляді, завжди є спосіб перевірити та відстежити операції [8].

Цифрові платіжні процеси дедалі більше глобалізуються, прискорюються та спрощуються. Спостерігається розвиток нових платіжних засобів і зміни в економіці.

У ході дослідження нами відзначено такі основні новітні платіжні засоби, що активно використовуються на світовому ринку цифрових платежів:

1. Безконтактні платежі за допомогою системи торгових точок зі зв'язком ближнього поля (NFC). Цей метод популяризували Apple Pay і Google Pay. Різниця між безконтактними смартфонами та картками полягає в тому, що в основі смартфона використовується інший чіп, Secure Element (SE), який, по суті, емулює ту саму функціональність, що й «чіп-карта». З точки зору користувача та продавця, це майже однаковий досвід – натискання, щоб оплатити. Однак NFC на основі смартфона має деякі додаткові переваги, які ще не повністю використані.

2. Платежі за розпізнаванням обличчя. Немає потреби носити з собою смартфон, банківську картку чи будь-яку форму ідентифікації або навіть вводити пін-код. Найбільш широко використовуються в Китаї для оплати проїзду в транспорті або при вході до організацій. У Burger King у Пекіні автомат для замовлень, розміщений біля входу в магазин, дозволяв користувачеві вибрати те, що він хоче замовити, і оплатити за допомогою сканування

QR-коду або розпізнавання обличчя. Технічна компанія PopID з Лос-Анджелеса використовує цю технологію, щоб клієнти могли розплачуватися в ресторанах. В Ізраїлі система Pay by Face від стартапу Preciate вже використовується в кількох ресторанах у бізнес-центрі Azrieli в Холоні.

3. Голосова команда. Це процес спілкування з пристроєм зі штучним інтелектом, таким як динамік або смартфон, і запит на здійснення платежу. Після озвучення команди пристрій відкриває платіжну програму та просить кінцевого користувача підтвердити платіж. Клієнт може авторизувати платіж за допомогою пароля, розпізнавання обличчя або сканування відбитка пальця.

На нашу думку, зростання цифрових платежів на світовому ринку сприяли чотири основні тенденції. По-перше, пандемія прискорила перехід від готівки до безконтактних цифрових платежів, який уже почався серед споживачів. По-друге, електронна комерція продовжувала зростати та розвиватися, глобальні обсяги зросли на 25 % протягом 2019-2022 рр. та, як очікується, зростатимуть. По-третє, уряд більшості країн прискорює перехід до безготівкових платежів, щоб полегшити взаємодію, усунути приховування податків. По-четверте, інтерес інвесторів до цифрових платежів зріс, що призвело до поширення орієнтованих на платежі фінансових технологій.

Висновки. Країни з розвинутою економікою кілька десятиліть тому запровадили інфраструктуру безготівкових платежів, яка базується переважно на кредитних картках, але в останні роки така структура почала розвиватись повільніше. «Західні» ринки цифрових платежів зараз набагато повільніше впроваджують нові платіжні рішення, ніж країни з економікою, що розвивається, як Китай, Індія чи Східна Європа. Велика частка населення в країнах Азії, Африки та Латинської Америки, що розвиваються, також мала недостатнє банківське забезпечення до появи мобільних платежів та інноваційних гаманців, які повністю покладаються на доступні мобільні технології. Азійсько-Тихоокеанський регіон і Китай, зокрема, були двигуном

зростання цієї галузі. Комерційні організації та служби в платіжні програми, такі як PayPal, Samsung Pay, Apple Pay, усьому світі швидко приймають та інтегрують мобільні AliPay та WeChat Pay, щоб приймати цифрові платежі.

Література:

1. Про платіжні послуги : Закон України від 30 черв. 2021 р. № 1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text> (дата звернення: 15.10.2022).
2. Буря А., Хорозян Е. Сучасний стан та перспективи розвитку платіжних систем в Україні. *Сучасні гроші, банківські послуги та фінансові інновації в цифровій економіці* : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції студентів, аспірантів і молодих вчених, 12 квітня 2021 р. Дніпро : Середняк Т. К., 2021. С. 22-25.
3. Електронні гроші – переваги і недоліки, як використовувати. URL: <http://radka.in.ua/poradi/elektronni-groshti-perevagi-i-nedolik.html> (дата звернення: 15.10.2022).
4. Market analysis Report. (2020). URL: <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/digital-payment-solutions-market> (дата звернення: 15.10.2022).
5. Diving Deep into Digital Payment Dynamics in the CMR Alpha Brands Study. URL: <https://cmrindia.com/diving-deep-into-digital-payment-dynamics-in-the-cmr-alpha-brands-study/> (дата звернення: 15.10.2022).
6. McKinsey Global Payments Report 2021: Transformation amid turbulent undercurrents. URL: <https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/global-payments-2021-transformation-amid-turbulent-undercurrents> (дата звернення: 15.10.2022).
7. Digital 2021: global overview report. DataReportal. URL: <https://datareportal.com/reports/digital-2021-global-overview-report> (дата звернення: 15.10.2022).
8. Sudha G., Sornaganesh V., Thangajesu Sathish M., Chellama A. V. Impact of Covid-19 Outbreak in Digital Payments. *International journal for innovative research in multidisciplinary field*. 2020. Volume 6. Issue 8. URL: https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=en&user=QLJcX9cAAAAJ&citation_for_view=QLJcX9cAAAAJ:roLk4NBRz8UC (дата звернення: 15.10.2022).
9. Баришевська І. В., Мельник О. І., Тішечкіна К. В., Кугляр А. А. Адаптація банківських установ до кризових явищ та інноваційного прогресу. *Modern Economics*. 2021. № 30. С. 28-33.
10. Sirenko N., Baryshevska I., Melnyk O. The genesis of financial market institutionalisation in Ukraine: An international perspective. *Scientific Horizons*. 2021. Vol. 24. No. 10. Pp. 97-108.

References:

1. Verkhovna Rada of Ukraine. (2021). About payment services (Act No. 1591-IX, June 30). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text> [in Ukrainian].
2. Buria, A. & Khorozian, E. (2021). The current state and prospects for the development of payment systems in Ukraine. *Materialy IV Vseukrains'koi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii*. [Modern money, banking services and financial innovation in the digital economy], Vseukrains'ka naukovo-praktychna internet-konferentsiia [All-Ukrainian scientific and practical Internet conference]. Dnipro : Seredniak T. K., 22-25 [in Ukrainian].
3. Electronic money - advantages and disadvantages, how to use it. Retrieved from <http://radka.in.ua/poradi/elektronni-groshti-perevagi-i-nedolik.html> [in Ukrainian].
4. Market analysis Report. (2020). Retrieved from <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/digital-payment-solutions-market> [in English].
5. Diving Deep into Digital Payment Dynamics in the CMR Alpha Brands Study (2022). Retrieved from <https://cmrindia.com/diving-deep-into-digital-payment-dynamics-in-the-cmr-alpha-brands-study/> [in English].
6. McKinsey Global Payments Report 2021: Transformation amid turbulent undercurrents (2021). Retrieved from <https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/global-payments-2021-transformation-amid-turbulent-undercurrents> [in English].
7. Digital 2021: global overview report. DataReportal (2021). Retrieved from <https://datareportal.com/reports/digital-2021-global-overview-report> [in English].
8. Sudha, G., Sornaganesh, V., Thangajesu Sathish, M. & Chellama A. V. (2020). Impact of Covid-19 Outbreak in Digital Payments. *International journal for innovative research in multidisciplinary field* 6, 8. Retrieved from https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=en&user=QLJcX9cAAAAJ&citation_for_view=QLJcX9cAAAAJ:roLk4NBRz8UC [in English].
9. Baryshevs'ka, I. V., Mel'nyk, O. I., Tishechkina, K. V. & Kuhliar, A. A. (2021). Adaptation of banking institutions to crisis phenomena and innovative progress. *Modern Economics*, 30, , 28-33 [in Ukrainian].
10. Sirenko, N., Baryshevska, I. & Melnyk, O. (2021). The genesis of financial market institutionalisation in Ukraine: An international perspective. *Scientific Horizons*, 24, 10, 97-108 [in English].

